

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th April, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

HOMILADORLIKDA QANDLI DIABET XAVFLILIK DARAJASI

Sulaymonova Xosiyatxon Xamidjonovna

Qaxxorova Muazzamxon O'ktamjonovna

Yo'ldasheva Dildora O'ktamjon qizi

Quva Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya:

Homiladorlik muddatining har bir bosqichi homila shakllanishida juda muhimdir. Bunga erishish uchun esa homiladorlik rejalashtirilgan va puxta o'ylangan bo'lishi kerak. Qandli diabet kasalligi bor bemorlarga qo'yilgan asosiy talab – kasallik nafaqat homiladorlik davrida, balki undan 3-6 oy avval kompensatsiyalashgan bo'lishi kerak

Kalit so'zlar: insulin, diabet, uglevod, glikogen, gesto.

Ona qonidan homila qoniga insulin, glyukagon o'tmaydi, glyukoza, keton tanachalari esa bemalol o'tadi. Ona qonida shakar miqdori yuqori bo'lganda u yo'ldosh orqali homila qoniga o'tib, homiladorlikning 12 haftalaridan insulin ishlab chiqarish faoliyatini boshlagan homila me'da osti bezining beta hujayralarini zo'riqib ishlashga majbur etadi. Bu esa homila qonida insulinning yana-da ko'payishiga olib keladi va homila vazni me'yoridan ortiqchaligiga sabab bo'ladi. Bu holat makrosomiya deb ataladi.

Homila me'da osti bezining zo'riqib ishlashi oqibatida ko'p miqdorda ishlanib chiqilgan insulin yangi tug'ilgan chaqaloqda uchraydigan gipoglikemiyaga (ya'ni qonda qand miqdori keskin pasayishiga) olib keladi.

Bu holat titroq, tirishish, sababsiz bezovtalanish kabi belgilar bilan kechib, o'z vaqtida aniqlanib, choralar ko'rilmasa fojiali oqibatlarga olib kelishi mumkin. Bunday hollarda chaqaloqqa yordam kerak bo'ladi (vena orqali glyukoza dorisi yuboriladi), bir necha kun mobaynida yangi tug'ilgan chaqaloqning qonida qand miqdorining nazorati olib boriladi.

Bundan tashqari, qandli diabetga chalingan onalardan tug'ilgan chaqaloqlarda bilirubinning ko'payish hollari (giperbilirubinemiya) uchrab turadi.

Yangi tug'ilgan chaqaloqning 60 foizida uchinchi-beshinchi kunlari terisi sarg'ishroq tusga kiradi. Fiziologik sariqlikning bu ko'rinishi normal hol hisoblanadi.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th April, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Bolaga bachadon ichida bo‘lgan davrida uni tug‘ilganidan keyingi davriga nisbatan ko‘proq miqdorda qizil qon hujayralari kerak bo‘ladi. Ortib qolgan qon hujayralari parchalanganda ular bilirubin deb nomlanuvchi sariq modda ishlab chiqaradi. Chaqaloq jigari ishlab chiqilgan bilirubinni tez chiqarib tashlash darajasida rivojlanmaganligi sababli uning terisi sariq tusga kiradi. Odatda, bu hol 10 kungina davom etadi.

Teri sariq tusga kirishi ko‘pchilik chaqaloqlarga xos bo‘lsada, qandli diabet kasalligi bor ayollardan tug‘ilgan chaqaloqlarda uzoqroq davom etishi kuzatiladi. Natijada, bilirubin miya va nervlarni zaharlaydi. Bunday vaziyatda ba’zi bir davolash turlarini qo‘llashga to‘g‘ri keladi (maxsus nur yordamida), juda kam holatda qon quyish zarurati tug‘iladi.

Qandli diabetga chalingan onalardan tug‘ilgan chaqaloqlarda yana bir muammo, ya’ni qonda [kalsiy](#) miqdori kamayib ketishi (gipokalsiyemiya) ham uchrab turadi.

Qandli diabetli bemorlarda homiladorlikning eng og‘ir asoratlaridan biri – homilaning ona qornida nobud bo‘lishidir. Homilaning halok bo‘lishiga ko‘pincha gipoglikemiya, onadagi ketoatsidoz, homilada insulinning ortiqchaligi oqibatida yo‘ldosh qon tomirlarining diabet ta’sirida o‘zgarishlari natijasida yo‘ldosh gormonlarining yetishmovchiligi sabab bo‘ladi.

Qandli diabeti bor onalardan yangi tug‘ilgan chaqaloqlar o‘limining sabablaridan yana biri homiladorlik davrida o‘pka taraqqiyotining orqada qolganligi natijasida vujudga kelgan nafas olishdagi o‘zgarishlardir. O‘pka rivojlanib yetilmaganligi sababli vujudga keladigan o‘tkir nafas yetishmovchiligi xavfi mo‘ljaldan avvalroq tug‘ishda hamda noilojlikdan tug‘ruqni sun‘iy yo‘l bilan homiladorlikning 35-haftasigacha amalga oshirish natijasida tug‘ilgan chaqaloqlarda katta bo‘ladi.

Ammo, homilador ayollar o‘z vaqtida tug‘ganlarida ham ularda qandli diabet bo‘lsa, o‘pka alveolasining rivojlanmasligi natijasida vujudga kelgan nafas olish yetishmovchiligi ancha ko‘p uchraydi.

Homiladorlikda qandli diabet (Gestatsion diabet) bilan og‘rigan bemorlarning salomatligi to‘g‘ridan-to‘g‘ri kasallikning nazorat darajasiga bog‘liqdir.

Buning uchun ayolda homilador bo‘lishdan 2-3 oy avval qandli diabet yaxshi kompensatsiyalanishi va bu holat butun homiladorlik davomida saqlanib qolinishi kerak. Bunga sabab, bola shunchalik tez rivojlanadiki, ayol esa hali homiladorlikdan bexabar bo‘lishi mumkin. Bu esa bola uchun juda xavfli, chunki homiladorlikning birinchi 8-10 haftalarida qondagi qand miqdorining baland

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th April, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

bo‘lishi bo‘lg‘usi chaqaloq tug‘ma nuqsonlar bilan tug‘ilishining asosiy sababi bo‘lishi mumkin.

Homiladorlik davrida sizda ko‘p o‘zgarishlar bo‘lishi mumkin, bunda nafaqat tashqi ko‘rinishingiz, balki diabet nazoratining o‘zgarishi ham sodir bo‘ladi.

Sizda insulin miqdori va ukollarning soni, parhez, jismoniy harakatlarning rejalari ham o‘zgarishi mumkin. Shu bilan birga kun davomida bir necha marta qonda qand miqdorini ham aniqlashga to‘g‘ri keladi. Har bir trimestrda insulinga ehtiyoj o‘zgacha bo‘ladi; birinchi trimestrda insulin miqdori pasayadi, 2-3- trimestrda esa aksincha ko‘payishi mumkin.

Ushbu o‘zgarishlarni o‘z vaqtida amalga oshirish natijasida homiladorlik ko‘ngildagidek yakunlanishi mumkin.

Inson yashashi, harakatda bo‘lishi va mehnat qilishi uchun energiya sarflaydi. U bunday energiya bilan ta‘minlanish uchun ovqat iste‘mol qiladi.

Energiya moddalar almashinuvi jarayonida hosil bo‘ladi. Uglevodlar (qand) va yog‘lar esa, energiyaning asosiy manbasi hisoblanadi.

Parhez ovqatlar tarkibidagi oqsil miqdori 2 g/kg.ga ko‘tariladi va o‘rta hisobda sutkasiga 100-120 g.ni tashkil etadi: yog‘lar miqdori 1 g/kg.ni tashkil etib, o‘rta hisobda sutkasiga 50-70 g.ga teng bo‘ladi.

Quvvatiga bo‘lgan talabning qolgan qismi (50-60 foiz) murakkab uglevodlarga boy mahsulotlar hisobiga qoplanadi. Qabul qilinishi kerak bo‘lgan uglevodlarning sof miqdori 200 g.dan kam bo‘lmaydi.

Tana oqsillarni go‘sht, baliq, tuxum, yong‘oq, dukkaklilar, sut mahsulotlaridan oladi. Oqsillar homiladorlik davrida qon hajmi, ko‘krak bezi va bachadon to‘qimasini o‘stirishi zarur. Shuning uchun bularga ehtiyoj 1,5-2 barobar yuqori bo‘ladi.

Jismoniy mashqlar bilan muntazam shug‘ullanganda oqsil almashinuvi yaxshilanadi, yog‘lar parchalanishi kuchayadi, tana vazni kamayadi, qonda yog‘ tarkibi yaxshilanadi. Bunda qandli diabet kasalligining tomirdagi asorati rivojlanishi uchun vujudga keladigan shart-sharoitlar bartaraf etiladi.

Biroq, gestatsion diabet davrida jismoniy mashqlarni uquvsizlik bilan bajarganda ham salomatlik uchun xavfli oqibatga olib kelishi mumkin. Shuning uchun homilador ayollar o‘zlariga yoqadigan va mos keladigan jismoniy mashqlarni shifokor bilan bamaslahat bajarishlari muhimdir.

Shifokor sinchiklab sizning ko‘z, [qon bosimi](#), yurak faoliyatingizni tekshirib, barcha o‘zgarishlarni nazorat qilib turadi.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th April, 2023

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Jismoniy mashqlar bolaga, glyukoza miqdoriga ta'sir etishi mumkin. Shuning uchun mashqlardan oldin va keyin qonda glyukoza miqdorini o'lchash zarur.

Bunday ko'rsatkich bilan tezda shifokorga murojaat etish tavsiya etiladi. Esda tuting, jismoniy harakatlar to'xtatilgandan keyin ham yana 24 soat ta'siri saqlanadi. Insulin dozasi, ovqatlanish jadvali va jismoniy mashqlar bir-biriga mutanosibligiga erishish zarur. Bunga siz shifokor yordamida erishishingiz mumkin.

Mashg'ulotda o'zingizni yomon his etsangiz tez bironta glyukoza miqdorini ko'taruvchi oziq-ovqatlardan foydalanishingiz mumkin.

Ahvolingiz ancha yaxshilangandan so'ng go'sht bilan buterbrod, bir bo'lak pishloq, 1 stakan sut iste'mol qiling. Mashqlarni har kuni, ayni bir vaqtda muntazam bajaring. Ehtiyot bo'ling, haddan ziyod harakat qilmang.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Beckmann and Ling's obstetrics and gynecology
2. G. A. Ixtiyarova, X. N. Negmatshayeva, X. T. Shodiyeva Akusherlik va ginekologiyada hamshiralik ishi
3. <https://www.emergency-live.com>

